

Березюк Н.М.
(Харків)

НЕЗВИЧАЙНИЙ МУЗЕЙ
(Скарбниця інтелектуального багатства)

Попри всі негаразди сьогодення, думаючи про майбутнє, ми зобов'язані, перш за все, зберегти для нащадків свою історію. Найвагоміша частина цієї історії — наукова спадщина вчених. За всі часи друковане слово, книга, як письмове джерело, були експонатами музеїв. Саме книга стала головним експонатом «Музею праць вчених ХДУ», що кілька років тому був створений при Центральній науковій бібліотеці університету. Створюючи Музей, ми вважали, що концентрація доробку наших вчених в єдиному відкритому для читачів зібранні, дасть змогу наочно показати в усій величчї розвиток університетської науки. І кращого місця, ніж наукова бібліотека, для такого Музею не знайти. Саме в її затишних залах, з використанням її фондів написано багато наукових праць, сторінок дисертацій.

На полицях Музею цілий розсип імен відомих вчених: Д.І. Багалій і М.Ф. Сумцов, ІІ. Срезневський і О.О. Потєбня, В.О. Стеклов і М.В. Ляпунов, М.П. Барабашов і І.М. Буланкін, К.Д. Синельников і А.К. Вальтер, Л.Д. Ландау і І.М. Лівшиць. А поруч книги вчених, що і сьогодні піднімаються на кафедри, продовжуючи славні традиції університетської науки: О.В. Погорелов і О.І. Ахієзер, ІІ. Залюбовський і Є.П. Нечипоренко, В.П. Макридин і В.Г. Шахбазов, та багато-багато інших. Із стін цього, поки ще мініатюрного Музею дивляться на нас такі знайомі, майже рідні обличчя.

В Музеї зібрано більше трьох тисяч примірників. Це монографії, підручники, автореферати дисертацій, збірники. Багато книг з автографами провідних вчених. В них — велика любов до своєї альма матер, слова

вдячності Центральній науковій бібліотеці. У фонд Музею почали надходити рукописні матеріали окремих вчених (спогади, листування, автобіографічні нариси, неопубліковані роботи і таке інше), які являють собою унікальні документи історії науки.

Цікава, і нажаль, досі не досліджена частина фонду — перші видання пожовтневого періоду. Це перші підручники на газетному папері, створені вченими університету в 20–30 роки для робітфаків шкіл, популярні природознавчі видання. Роботи Д.І.Багалія і М.Ф.Сумцова, Л.А.Булаховського і В.П.Беседіної–Невзорової дають уявлення про роль вчених в створенні історії Слобожанщини, українського мовознавства. Тільки професором Є.С.Хотинським в цей період написано і видано більше 20 найменувань підручників і учбових посібників для вищих шкіл, закладів профосвіти і, навіть, для малопописьменних та ліквідаторів неписьменності.

Складова частина фонду — бібліографічні видання Центральної наукової бібліотеки. В них — історія університету, Університетської науки в усьому обсязі. Біобібліографічні покажчики, присвячені діячам науки, науково-допоміжні покажчики (їх близько 200) і, нарешті, гордість наша — багатотомний «Библиографический словарь ученых Харьковского университета». Т.І. Ректоры (1807–1917, 1933–1995) / Сост. В.Д.Прокопова, М.Г.Швалб, Р.А.Ставинская и др. — Х, 1995. —180 с., що вийшов з друку напередодні його 190-річчя. Цей том започаткував серію видань, присвячених вченим усіх факультетів університету, починаючи з його заснування, яка розробляється бібліографами і істориками університету і випуск якої буде завершено до 200-річчя старішого українського університету. Фонд Музею широко використовується в організації виставок, що відтворюють розвиток університетської науки в різних аспектах, в активній екскурсійній роботі.

Окрему частину фонду Музею становлять фотодокументи. Сотні фотографій фундаторів університетської науки та інших сучасників, фотографії пов'язані з університетом у різні роки його діяльності, святами і буднями — все це скарби нашої історії. Йде копітка робота по систематизації усіх музейних експонатів, їх науковому опису і каталогізації.

Серед багатьох функцій, притаманних вузівським музеям, (фондова, освітня, дослідницька, експозиційна), необхідно виділити ще одну, дуже суттєву — виховну. Як скарбниця інтелектуального багатства університету, Музей дає змогу студентам, молодим науковцям відчувати себе нащадками великих вчителів, наукові доробки яких становлять славу і гордість не тільки вітчизняної, а й світової науки.